

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- ብሔራዊ የኢትዮጵያ ኢንሹራንስ ኩባንያ ኮ/ል ደነቀው

ተጠሪ፡- ዘላቂ ግብርና ተሐድሶ ኮሚሽን አልቀረበም፡፡

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት የግራ ቀኝን ክርክር በይግባኝ ተመልክቶ የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል በማለት አመልካች ቅሬታ በማቅረቡ ነው፡፡

የጉዳዩ አመጣጥም ባጭሩ ሲታይ የአሁን ተጠሪ በአሁን አመልካችና በሥር 1ኛ ተከሣሽ ላይ በምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረበው ክስ 1ኛ ተከሣሽ ልዩ ልዩ የቢሮ ዕቃዎችን ለመግዛት በወጣው ጨረታ ተካፋይ በመሆን ብር 468,540.00 (አራት መቶ ሺህ አምስት መቶ አርባ) የሚያወጡ ልዩ ልዩ ዕቃዎችን በ120 ቀን ውስጥ ሊያቀርብ ስምምነት ተፈራርሞና 2ኛ ተከሣሽ በቀረበው የሥራ አፈፃፀም ዋስትና አሸናፊ ሆኖ ሙሉ ክፍያ የተፈፀመለት ቢሆንም በውሉ መሠረት ጊዜውን ጠብቆ አብዛኛውን ዕቃ በጥራት አሟልቶና አስተካክሎ ያላቀረበ ስለሆነ በክስ የተጠየቀውን ተከላሻች ባልተነጣጠለ ኃላፊነት እንዲከፍሉ ይወሰንልኝ በማለት ጠይቆ ተከላሻች ቀርበው የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያና ሙሉ መልስም በመስጠት ተከራክረዋል፡፡

በተከላሻች በኩል በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያነት የተነሳው ክርክርም በውሉ አንቀጽ 8 መሠረት ጉዳዩ ለፍርድ ቤት ሊቀርብ የሚችለው ሐምሌ 12 ቀን 1991 ዓ.ም. በተፈረመው ውል አንቀጽ መሠረት በሁለት ተዋዋይ ወገኖች መካከል አለመግባባት ቢከሰት ጉዳዩ ወደ አስታራቂ ኮሚቴ ሊመራ እንደሚገባውና አስታራቂ ኮሚቴውም ውሳኔ ከሰጠ በኋላ ቅሬታ ቢኖር ሲሆን በቀጥታ ወደ ፍ/ቤት መሄድ ግን ውሉን የሚቃረን ስለሆነ ፍ/ቤት ሊቀበለው አይገባም የሚል ነው፡፡

የምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤትም በዚህ ረገድ የቀረበውን መቃወሚያ መርምሮ ግራ ቀኝ ባቋቋሙት ውል አንቀጽ 8 ላይ ተከላሻች በጠቀሱት መልኩ ስምምነት የተደረገ ስለሆነና በሕግ አግባብነት የተቋቋሙ ውሎች በተዋዋዮች ላይ አሳሪ ስለሚሆኑ በዚህ ሁኔታ የቀረበው ክስ ከፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 244/2/ረ/መሠረት ተቀባይነት የለውም በማለት ክሱን በብይን ውድቅ አድርጓል፡፡

ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለትም የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በበኩሉ ግራ ቀኝን አከራክሮ መ/ሰጪዎች በይ/ባይ አማካይነት በውሉ መሠረት በስምምነት ለመጨረስ በደረሰባቸው ማሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ መሠረት መቅረብ ሲገባቸው ያልቀረቡ በመሆኑና ይህ ከሆነ ደግሞ በውላቸው ላይ አለመግባባት ከተከሰተ ጉዳዩ ወደ ፍ/ቤት ከመቅረቡ በፊት በመከራከር ወይም በሚመርጧቸው አስታራቂ ኮሚቴዎች ለመፍታት መስማማታቸው ብቻውን ይግባኝ ባዮችን ወደ ፍ/ቤት ጉዳዩን ከማቅረባቸው በፊት በስምምነታቸው መሠረት መጨረስ ነበረባቸው ተብሎ ጉዳያቸውን ወደ ፍ/ቤት የማቅረብ መብታቸው የሚነፈግበት ምክንያት የለም የሚል ትችት በውሳኔው ላይ አስፍሮ የሥር ፍ/ቤት ብይን በመሻር የፍሬ ጉዳይ ክርክሩ በዚህ ከፍተኛ ፍ/ቤት ይታይ በማለት ጉዳዩን መልሷል፡፡

ይህ ሰበር ሰሚ ችሎትም የቀረበለትን አቤቱታ መርምሮ ጉዳዩ በፍ/ቤት መታየት አለበት ተብሎ በአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠው

ውሳኔ ሊጣራ የሚገባው መሆኑን በማመኑ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኙን አከራክሯል።

ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳዩ ጭብጥ ክርክሩ በፍ/ቤት ሊታይ ይችላል? ወይንስ አይችልም? የሚለው በመሆኑ ይህንኑ ጭብጥ ይዘን አቤቱታውን መርምረናል።

በግራ ቀኙ መካከል በተደረገው ውል ማንኛውም አለመግባባት ቢፈጠር ጉዳዩን በስምምነት ለመፍታት ይህም ካልተቻለ በአስታራቂ አማካኝነት ለመጨረስና ወደ ፍ/ቤት ለመሄድ የተስማሙት በአነዚህ አማራጮች አማካይነት ጥረት አድርገው ያልተቻለ ከሆነ ነው። በዚህ መልኩ ስምምነት የተደረገ መሆኑም ግራ ቀኙን አላከራከረም። ተጠሪ በዚህ የውል ቃል መሠረት ላለመግባባቱ ዕልባት ለመስጠት በማሰብ ለአመልካቾች ማሳሰቢያ ቢላክላቸውም ያልቀረቡ ስለሆነ ክሱ በቀጥታ ለፍ/ቤት ሊቀርብ እንደቻለ በመጥቀስ ተከራክሯል።

ይሁንና የምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በውሳኔው ላይ እንዳሰፈረው በሕግ አግባብ የተቋቋሙ ውሎች በተዋዋዮች ላይ ሕግ እንደመሆናቸው መጠን ግራ ቀኙ በዚህ መልኩ ለመፈጸም ፈቃዳቸውን እስከሰጡ ድረስ በዚህ የውል ቃል የማይገደዱበት ምክንያት ሊኖር አይችልም። ተጠሪ ጉዳዩን በውሎ መሠረት ለመጨረስ በማሰብ ለአመልካች ማሳሰቢያ ስለመላኩ የተረጋገጠ ፍሬ ነገር ነው ቢባል እንኳን ማድረግ የሚጠበቅበት በውሎ መሠረት አስታራቂ ሽማግሌዎች ተሰይመው ጉዳዩ ዕልባት እንዲያገኝ ዳኝነት መጠየቅ እንጂ በቀጥታ ክስ ማቅረብ ውሎን የሚፃረር በመሆኑ የዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በውሎ ላይ ተመስርቶ ክሱን በብይን ሳይቀበል መቅረቱ የሚነቀፍ አልነበረም። ሆኖም የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት የዚህ ዓይነት ስምምነት ቢኖርም ወደ ፍ/ቤት ከመቅረብ አያግዳቸውም በማለት የሥር ፍ/ቤት ውሳኔን መሻሩ በግራ ቀኙ መካከል በተደረገው ውል አለመግባባትን በአስታራቂ ወይም በዘመድ ዳኛ አማካይነት ለመጨረስ

ያደረጉት ስምምነት በፍ/ብሔር ሕግ ቁጥር 1765 የተፈቀደ ከመሆኑም በላይ ማንኛውም ውል በሕግ አግባብ እስከተቋቋመ ድረስ በተዋዋዮች ላይ ሕግ እንደሆነ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1731/1/ ላይ የተመለከተ በመሆኑ በዚህ ሁኔታ ጉዳዩ በቀጥታ በፍ/ቤት መታየት ይችላል በማለት የሥር ፍ/ቤትን ብይን በመሻር የፍሬ ጉዳይ ክርክሩ እንዲታይ ጉዳዩን ወደ ሥር ፍ/ቤት መመለሱ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የአማራ ክልል ጠቅላይ ለፍ/ቤት በመ/ቁ. 02001 ጥቅምት 6 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ መሠታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት በመሻር የምዕራብ ጎጃም ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 333/93 የካቲት 27 ቀን 1995 ዓ.ም. የሰጠው ብይን ጸንቷል።
2. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
3. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ